

## 24. Kaupunginkirjasto<sup>1)</sup>

### Kirjastolautakunta

*Kirjastolautakunnan kokoonpano.* Lautakuntaan kuuluivat v. 1962 huoltopääll. Kössi Kulo puheenjohtajana, fil.maist. Jarl Tallqvist varapuheenjohtajana sekä muina jäseninä valtiot.kand. Tor Holm, opett. Johannes Koivu, os.pääll. Leo Meller, fil.maist. Maija Savutie-Myrsky, näytt. Vilho Siivola, valtiot.maist. Martti Valla ja rva Sirkka Valvanne. Kaupunginhallituksen edustajana lautakunnassa oli apul.kaup. joht. Aarre Loimaranta.

Lautakunta kokoontui kertomusvuonna 11 kertaa. Pöytäkirjat käsittivät yhteensä 259 pykälää. Saapuneita kirjelmiä oli 481 ja lähetettyjä 241.

*Lautakunnan lopullisista päätöksistä* mainittakoon: kaupunginkirjaston kirjavaraston tarkastuskertomuksen hyväksyminen (21. 5. 100 §); Pitäjänmäen sivukirjaston suljettuna pitäminen huoneistokorjauksen aikana kertomusvuoden kesällä (25. 6. 132 §); pääkirjaston sanomalehtisalin ilmanvaihtolaitteiden hankkiminen (17. 9. 193 § ja 19. 11. 236 §); jaoston asettaminen laatimaan lausuntoa kirjaston rationalisoimiskomitean mietinnöstä (15. 10. 207 §).

*Esityksiä* kaupunginhallitukselle tehtiin mm. asioista, jotka koskivat luopumista Etu-Töölöön suunnitellusta sivukirjastosta (16. 4. 91 §); sairaalasivukirjasto-osaston perustamista Koskelan sairaskotiin sekä Roihuvuoren ja Kustaankartanon vanhainkoteihin (21. 5. 107 §); Töölön sivukirjaston kirjastorakennuksen rakennusohjelman hyväksymistä (25. 6. 138 §); kirjastokerhopalkkioiden korottamista (20. 8. 169 §); kouluhallituksen vahvistuksen hankkimista Puistolan, Haagan ja Malmin ja Kulosaaren sivukirjaston uuden huoneiston rakennusohjelmalle (20. 8. 172—174 §, 17. 9. 188 §); tp. kirjastoapulaisten palkkojen tarkistamista (20. 8. 175 §) ja yhden siivoojan viran lakkauttamista kaupunginkirjastossa (17. 9. 185 §); sairaalakirjasto-toiminnan jatkamista Helsingin yliopistollisen keskussairaalan polio-osastolla (17. 12. 253 §) ja kirjastonjohtajan viran hoitamista (17. 12. 254 §).

*Yleisten töiden lautakunnalle* tehtiin esitys määrärahan ottamisesta v:n 1963 talousarvioon Töölön kirjastorakennusta varten (16. 4. 98 §).

*Lausuntoja* kaupunginhallitukselle annettiin asioista, jotka koskivat: sivukirjastojen huoneistotarpeen huomioon ottamista uusien asuma-alueiden yleisiä rakennuksia rakennettaessa (29. 1. 34 §); huoltolautakunnan alaisten vanhustenhuoltolaitosten kirjastotoimintaa (21. 5. 107 §); Töölön sivukirjaston luonnospiirustusten hyväksymistä (25. 6. 138 §) ja musiikkikirjastotoimikunnan mietintöä (17. 9. 186 §).

<sup>1)</sup> Kertomukseen kuuluvat tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja kaupunginkirjaston toimintakertomuksen eripainoksessa.

### Kirjaston toiminta

Kertomusvuoden aikana kirjaston työskentelyssä noudatettiin vakiintuneita toimintamuotoja ja menetelmiä. Lainaustukujen kohdalla v:sta 1960 havaittavissa ollut pienehkö laskutendensi, joka selvästi oli ollut huomattavissa myös koko maan kirjastojen käyttöä koskevissa luvuissa, oli edelleenkin vallalla. Tätä ilmiötä on pyritty selittämään viittaamalla televisiovastaanottimien yleistymiseen ja tästä aiheutuvaan kirjallisuutta vieroksuvaan vapaa-ajan käyttöön. On kuitenkin huomattava, että lainaustukujen pienentyminen on pääasiallisesti havaittavissa lasten ja nuorison kirjainojen kohdalla. Tämä onkin luonnollista ottaen huomioon ns. suurten ikäluokkien siirtymisen ikäkauteen, jolloin kirjojen lukemisen ohella monet uudet harrastukset tulevat ajankohtaisiksi. Mainittakoon, että kaupunginkirjastoa käyttävien lainaajien lukumäärä on v:sta 1959 pysytellyt tiiviisti n. 100 000 henkilön lukumäärässä, mutta lasten osuus tästä luvusta on laskenut 26 365 henkilöstä v. 1959 19 679 henkilöön v. 1962.

Kirjaston toimintaa on edelleenkin suuressa määrin vaikeuttanut vanhan pääkirjastorakennuksen ahtaus. Merkillepantavaa on, ettei pääkirjaston lainaustukujen suinkaan — niinkuin pääkirjaston ympäristöä koskevan citymuodostuksen perusteella saattaisi olettaa — kertomusvuoden aikana tapahtunut laskua. Töölön sivukirjaston kireä huoneistotilanne tuotti edelleenkin tämän kaupunginosan kirjasto-toiminnalle suurta haittaa, mutta toisaalta uutta sivukirjastorakennusta koskevat suunnitelmat saivat toimintavuoden aikana entistä kiinteämmät muodot.

Kaikkien vireillä olevien rakennussuunnitelmien huomioon ottaminenkaan ei tuo muutosta siihen valitettavaan asiantilaan, että kirjastoverkoston suurin aukkokohta muodostuu siitä erittäin laajasta ja väkirikkaasta alueesta, joka käsittää Takatöölön, Ruskeasuon ja Meilahden kaupunginosat. Toisaalta on todettava, että sivukirjastojen nykyinen suuri lukumäärä, 27 sivukirjastoa, aiheuttaa lukuisia ongelmia tekemällä kirjaston hallinnollisen kokonaisuuden vaikeasti hoidettavaksi. Pienten sivukirjastojen kohdalla on viime vuosien aikana myös yhä selvemmin havaittu kirjakokoelman täydentämiseen ja elävöittämiseen liittyvät käytännölliset vaikeudet. Ilmeisesti kirjaverkoston alueellinen suunnittelu ja tarpeen vaatima jako suuriin ja pieniin sivukirjastoihin tulee lähivuosina tarjoamaan vaikeasti ratkaistavia ja kiipeitä ongelmia.

*Henkilökunta.* Kertomusvuoden päättyessä oli kaupunginkirjastossa 172 vakinaista ja 14 tilapäistä viranhaltijaa. Työsuhteessa olevia kuukausipalkkaisia työntekijöitä oli kahdeksan. Tuntipalkkaisia kirjastoamanuensseja ja kirjastoapulaisia käytettiin vuoden aikana 38 312 työtuntia, vastaten 26 kokopäiväistä työntekijää.

Kirjastokursseille vaadittavan harjoittelun suoritti kahdeksan henkilöä.

Kaupunginkirjastoon nimitettiin seuraavat uudet viranhaltijat: kirj.apulaisiksi Maarit Vallinharju 1. 3. lukien, Virpi Palko 16. 3. lukien, Leo Mäkelä, Heimo Pihlajamaa ja Marie-Louise Riikonen 1. 4. lukien, tp. toim.apulaiseksi Eeva Pärssinen 1. 5. lukien, kirj.apulaisiksi Kirsi-Marja Tenho ja Terttu Kajander 1. 5. lukien, tp. kirj.apulaiseksi Eino Tuominen 1. 5. lukien, kirj.apulaisiksi Katri Pihkonen 16. 7. lukien, Arla Lindgren 1. 9. lukien, Risto Stenholm 16. 11. lukien, kirj.amanuenssiksi Leila Hämäläinen 1. 12. lukien ja tp. sanomalehtisalin valvojaksi Kaj Enström 1. 10. lukien.

Seuraavat kaupunginkirjaston viranhaltijat siirtyivät toisiin virkoihin kaupunginkirjastossa: tp. toim.apul. Irmeli Aronen vakin. toim.apulaiseksi 1. 3. lukien ja kirj.apul. Svea Harms kirj.amanuenssiksi 1. 10. lukien.

Seuraavat henkilöt siirtyivät eläkkeelle: Kallion sivukirjaston siivooja Impi Kuhlberg 17. 7. lukien ja Lauttasaaren sivukirjaston kirj.apul. Fanny Tiivola 12. 9. lukien.

Virkaero myönnettiin tp. kirj.apul. Mirja Wegeliukselle 29. 1. lukien, kirj.apulaisille Veikko Paakkunaiselle 19. 3. lukien ja Elma Soukolle 31. 5. lukien, kirj.aman. Irma Nummialalle 31. 5. lukien, sanomalehtisalin tp. valvojalle Paaavo Aholalle 1. 6. lukien, kirj.apul. Jouko Hyhkölle 1. 7. lukien, kirj.aman. Ilkka Ryömälle 20. 8. lukien, kirj.apul. Terttu Mäelle 19. 8. lukien, kirj.amanuensseille Kaarina Norolle ja Kerttu Manniselle 31. 10. lukien sekä kirj.apulaisille Maarit Vallinharjulle 1. 11. lukien ja Heimo Pihlajamaalle 31. 12. lukien.

Kaupunginkirjaston palveluksessa oleville myönnettiin sairauden, tapaturmien ja synnytyksien vuoksi virkavapautta yhteensä 2 574 päivää.

Kaupunkiliiton ansiomerkkejä myönnettiin seuraaville eläkkeelle siirtyneille kaupunginkirjaston viranhaltijoille: 25 vuoden palveluksesta sanomalehtisalin tp. valvojalle Vilho Lindenille ja 20 vuoden palveluksesta kirj.hoit. Pär Lindbergille.

*Vierailut ja kirjaston esittelyt.* Porolahden sivukirjastoon tutustui 21. 11. göteborgilainen kunnallisvaltuuskunta, johon kuuluivat valtuuston puh.joht. Ernst Jungen, I varapuh.joht. Bertil Thorburn, II varapuh.joht. Harry Hjörne, rahatoimikamarin puh.joht. Arne Berggren ja valtuutettu G. Adolfsson.

Pääkirjastossa ja eri sivukirjastoissa vierailivat lisäksi Uudenmaan Marttapiiriin liiton tyttötyön ohjaajat ja Helsingin talouskoulun oppilaat sekä Ruotsin kouluhallituksen kirjastokoulu reht. Rune Arnlingin ja konsulentti Erik Bondin johdolla. Vierailleista ulkomaisista kirjastovirkailijoista mainittakoon kirj.hoit. Evelyn Evans, Ghanan kirjastolaitoksen johtaja, Accra, Afrikka, kirj.hoit. Jane A. Downton, Harris Public Library, Preston, Lancashire, Englanti, kirj.hoit. Margaret Rooker, Training college for technical teachers, Lindley, Huddersfield, Englanti, kirj.hoit. Jane Roger, Dunfermline Public Library, Dunfermline, Skotlanti, kirj.hoit. Ruby Wallace, The Cape Breton Regional Library Service of Sydney Nova Scotia, Kanada ja kirj.hoit. Jessie Miffen, The Regional Library Service for Province of Newfoundland, Kanada.

*Virkkailijavaihto.* Kirj.hoit. Beate Delbrück Bonnin Yliopiston kirjastosta työskenteli vaihtovirkailijana kirjastossa 15. 5.—31. 7. Hänen tilallaan Bonnin Yliopiston kirjastossa oli tuntip. kirj.aman. Anja Nevanlinna. Vs. opiskelunneuvoja Benita Kock työskenteli kesällä kuuden viikon ajan Göteborgin kaupunginkirjastossa osallistuen sekä pääkirjaston että sivukirjastojen toimintaan.

*Kirjastokokoukset ja opintomatkat.* Kirj.joht., prof. Uno Saarnio osallistui Tukholmassa 14. 3.—16. 3. pidettyyn Pohjoismaiden pääkaupunkien kirjastonjohtajien kokoukseen. Sivukirj.hoit. Gun Forslund osallistui Kungälvissa, Ruotsissa 25. 5.—5. 7. järjestettyyn pohjoismaiseen kirjastonhoitajien jatkokouluun. Sivukirj.joht. Sirkka-Liisa Meri osallistui IFLA:n (International Federation of Library Associations) edustajiston kokoukseen Bernissä 27.—31. 8., osast.hoit. Kaija Salonen osallistui Kansainvälisen Nuortenkirjaneuvoston kongressiin Hampurissa 27. 9.—1. 10.

Lisäksi useat kirjastonhoitajat olivat mukana Suomen Kirjasto-seuran Tampereella järjestämällä kirjavalintaa koskevilla opintopäivillä.

*Koulutustoiminta.* Vs. tp. apul.kirj.joht. Raili Kauppi piti harjoittelijoille kaksi 10 luentoa käsittävää luentosarjaa.

*Rationalisointi.* Kirjaston rationalisoimiskomitea, joka edellisenä kertomusvuonna oli jättänyt lähinnä henkilökuntajärjestelyjä koskevan osamietinnön, sai lopullisen mietintönsä valmiiksi 27. 6. Mietinnössä käsiteltiin kirjaston lainausmenetelmää ja tilastointia sekä esitettiin pääkirjaston rakennetta koskeva muutosehdotus. Lainausmenetelmän kohdalla komitea suositteli siirtymistä Newark- ja Detroitmenetelmien välimuodosta viimeksimainittuun menetelmään siinä muodossa, että lainaajat itse merkitsevät lainauskorttinsa numeron kirjan korttiin. Pääkirjaston kohdalla komitea piti kuitenkin, ottaen huomioon rakennuksen suuren ahtauden ja valokuvausmenetelmän toimintanopeuden, valokuvausmenetelmää edullisimpana ratkaisuna. Tilastojen suhteen komitea piti pistokokeittain suoritettavaa systemaattista lainaustilastoa riittävänä ja suositteli useiden muidenkin tilastojen supistamista. Pääkirjastoa koskevassa rakenteellisessa muutosehdotuksessa keskitettiin lainojen rekisteröinti kokonaisuudessaan rakennuksen pohjakerrokseen. Suunnitelmaan liittyi mm. tilojen aikaansaaminen mikrofilmien lukemista ja äänilevyjen kuuntelemista varten sekä ilmastointilaitteiden asentaminen.

*Kirjavaraston luokittelu.* Kirjavaraston uudelleenluokittelu Deweyn kymmenjärjestelmän pohjalla aloitettiin v. 1941. Tämä erittäin suuritöinen tehtävä saatiin kertomusvuonna loppuunsaoritetuksi viimeisen jäljellä olevan kirjallisuusryhmän, ruotsin- ja vieraskielisen varastokirjallisuuden osalta. Uudet luokkamerkinnot siirrettiin kirjoihin ja kortistoihin, mutta hankintakirjoihin muutoksia ei voitu merkitä.

*Sivukirjastot* toimivat entisissä tiloissaan. Pitäjänmäen ja Pukinmäen sivukirjastoissa suoritettiin keskuslämmityksen asennus.

*Lastenosastotoiminta.* Eri tiedonaloihin liittyviä tietokilpailuja järjestettiin Kallion, Lauttasaaren ja Malmin sivukirjastoissa. Kallion sivukirjastossa on pidetty 22 satutuntia, joilla on yhteensä ollut 291 kuuntelijaa.

*Sairaalasivukirjastotoiminta.* Nikkilän sairaala luovutti kirjastolle uuden tilavan (85 m<sup>2</sup>) kirjastohuoneiston, joka sijaitsee erittäin keskeisellä paikalla sairaala-alueella. Uuteen huoneistoon järjestettiin käsikirjasto ja lukusali potilaita varten. Hesperian sairaala antoi tarvittavan lisätilan saamiseksi kirjaston osittaiseen käyttöön kirjastohuoneen viereisen sairaalan kerhohuoneen, jonne kirjasto hankki kirjahyllyt. Laakson sairaalan muututtua luonteeltaan puolittain sisätautisairaalaksi jouduttiin kirjasto sairaalan johdon toivomuksesta jakamaan kahdeksi toimintayksiköksi: toinen entisessä kirjastohuoneessa sijaitseva kirjasto palvelee tuberkuloosipotilaita ja toinen kirjasto, jonka käyttöön sairaala luovutti uuden huoneen, toimii muiden potilaiden lukemistarpeen tyydyttäjänä.

Kertomusvuoden aikana sairaalasivukirjasto joutui toimimaan eräänlaisena maan sairaalakirjastotoiminnan koulutuskeskuksena. Opintokäyntejä kaupunginkirjaston eri sairaalakirjastoihin tekivät mm. Hämeenlinnan kaupunginkirjaston joht. Asta Pekonen ja laitoskirj.hoit. Aila Haukka, Joensuun kaupunginkirjaston joht. Katri Kokkonen, Kuopion kaupunginkirjaston joht. Kaarina Huttunen, Mikkelin kaupunginkirjaston joht. Adelheid Laro, Porin kaupunginkirjaston laitoskirj.joht. Vuokko Lammela sekä Turun kaupunginkirjaston laitoskirj.joht. Anneli Kulmala.

III pohjoismaiset sairaalakirjastonhoitajien kurssit, joilla oli 45 osanottajaa, pidettiin Espoon Matinkylän Säästöpankkiopistolla 12.—17. 6. Suomen Kirjastoseura toimi kurssien virallisena järjestäjänä ja rahoittajana, mutta käytännöllisistä järjestelyistä vastanneet kuuluivat kaikki kaupunginkirjaston henkilökuntaan. Kurssinjohdajana toimi sairaalasivukirj.joht. Sirkka-Liisa Meri ja sihteerinä vs.os.hoit. Mirjam Nyberg. Esitelmää ja alustuksia pitivät ulkopuolisten asiantuntijoiden lisäksi vs. sivukirj.joht. Bo Carpelan, apul.kirj.joht. Sven Hirn, opiskelunneuvoja Hilikka Kauppi, sivukirj.joht. Sirkka-Liisa Meri, vs.os.hoit. Mirjam Nyberg, kirj.aman. Berit Nybergh ja opiskelunneuvoja Svanhild Snell. Kurssien osanottajat suorittivat Helsingin kirkon kaupungin autoilla tutustuen pääkirjastoon, Munkkiniemen sivukirjastoon sekä Hesperian ja Laakson sairaalakirjastoihin. Lisäksi tehtiin retki Nikkilän sairaalaan, jossa sekä tutustuttiin kirjastoon että nautittiin kaupungin tarjoama lounas.

*Siirtokirjakokoelma.* Vuonna 1960 aloitettua siirtokirjastotoimintaa, jonka tarkoituksena oli aikaansaada suurempaa vaihtelua pienten ja keskisuurten sivukirjastojen kirjakokoelmiin, laajennettiin kertomusvuoden aikana huomattavasti. Ruotsinkielistä lastenkirjallisuutta käsittävän kokoelman lisäksi hankittiin huomattava varasto vieraskielistä kaunokirjallisuutta. Pyrkimyksenä on, että pienetkin sivukirjastot voisivat suppeahkon, mutta jatkuvasti vaihtelevan kokoelman avulla tarjota lainaajilleen vieraskielisiä kirjoja kaikilla tärkeimmillä kulttuurikielillä. Kertomusvuoden lopussa siirtyvä kirjakokoelma käsitti 2 143 ruotsinkielistä ja 1 509 vieraskielistä sidosta.

**Kirjavarasto.** Kirjavaraston luetteloista poistettiin 31 358 loppuunkulunutta nidosta, joista 7 511 pääkirjaston, 6 076 Kallion, 2 446 Töölön, 2 658 Vallilan, 2 873 Käpylän, 694 Eteläisen, 418 Pasilan, 286 Toukolan, 236 Haagan, 1 213 Herttoniemen, 355 Maunulan, 160 Kulosaaren, 1 112 Lauttasaaren, 795 Munkkiniemen, 455 Malmin, 369 Oulunkylän, 456 Pakilan, 438 Puistolan, 771 Sairaala-, 326 Tapanilan, 243 Pitäjänmäen, 293 Vartiokylän, 236 Pukinmäen, 127 Suomenlinnan, 445 Porolahden, 356 Kaarelan, 3 Vallisaaren ja 7 poliisilaitoksen sivukirjastoon kuuluneita kirjoja.

Kirjastoon hankittiin ja luetteloiitiin 60 300 uutta nidettä. Näistä tuli 13 925 pääkirjastoon, 5 927 Kallion, 3 707 Töölön, 3 024 Vallilan, 2 688 Käpylän, 2 286 Eteläisen, 342 Pasilan, 793 Toukolan, 2 147 Haagan, 3 250 Herttoniemen, 685 Kulosaaren, 2 405 Lauttasaaren, 2 495 Munkkiniemen, 1 130 Malmin, 609 Oulunkylän, 1 014 Pakilan, 1 236 Puistolan, 2 895 Sairaala-, 730 Tapanilan, 1 589 Pitäjänmäen, 1 158 Vartiokylän, 388 Pukinmäen, 1 998 Maunulan, 411 Suomenlinnan, 1 449 Porolahden, 142 Vallisaaren, 1 819 Kaarelan ja 58 poliisilaitoksen sivukirjastoon.

Luetteloitu kirjavarasto käsitti kertomusvuoden alussa 775 500 nidosta ja vuoden lopussa 804 442 nidosta. Viimeksi mainituista oli 534 698 eli 66.5 % suomenkielistä, 198 379 eli 24.7 % skandinaavista ja 71 365 eli 8.8 % muunkielistä kirjallisuutta.

Kertomusvuonna tuli kirjastoon 614 eri aikakauslehteä, joista 205 lehteä saatiin lahjoina. Aikakauslehtien kokonaismäärä oli 1 648 kpl. Eri sanomalehtiä tuli 89, näistä lahjoina 7. Yleisön käytössä olleiden sanomalehtien kokonaismäärä oli 395 kpl.

## 24. Kaupunginkirjasto

Kirjasto	Aikakauslehtiä		Sanomalehtiä	
	luku	kpl	luku	kpl
Pääkirjasto .....	325	343	59	81
Sivukirjasto:				
Kallio .....	175	192	52	68
Töölö .....	94	94	—	—
Vallila .....	77	79	24	29
Käpylä .....	78	82	28	30
Eteläinen .....	58	62	31	41
Pasila .....	14	14	—	—
Toukola .....	38	38	—	—
Haaga .....	57	57	—	—
Herttoniemi .....	53	56	—	—
Maunula .....	38	38	1	1
Kulosaari .....	38	38	—	—
Lauttasaari .....	100	102	1	1
Munkkiniemi .....	63	63	1	1
Malmi .....	48	48	—	—
Oulunkylä .....	23	23	—	—
Pakila .....	22	22	4	4
Puistola .....	28	28	—	—
Sairaalasivukirjasto:				
Kivelä .....	2	2	2	5
Hesperia .....	19	24	3	27
Nikkilä .....	7	24	9	60
Sielullisesti sairaiden hoitolaitokset .....	12	12	5	6
Malmi .....	3	3	—	—
Laakso .....	2	3	5	36
Aurora .....	11	30	—	—
Tapanila .....	18	18	1	1
Pitäjänmäki .....	35	35	3	3
Vartiokylä .....	33	33	—	—
Pukinmäki .....	9	9	1	1
Suomenlinna .....	13	13	—	—
Porolahti .....	47	49	—	—
Kaarela .....	4	4	—	—
Poliisilaitos .....	10	10	—	—

**Kirjalahjat.** Saksan Liittotasavallan Suomessa syksyllä 1961 järjestämän kirjanäyttelyn kirjoista Helsingin kaupunginkirjasto sai lahjoituksena vastaanottaa huomattavan osan. Myös Ranskan suurlähetystön välityksellä kirjasto on saanut arvokasta täydennystä vieraskieliseen kirjakokoelmaansa. Lisäksi monet yhdistykset, järjestöt ja yksityishenkilöt ovat muistaneet Helsingin kaupunginkirjastoa kirjalahjoituksin.

**Aukioloajat.** Pääkirjaston sekä Kallion, Töölön, Vallilan, Käpylän, Eteläisen, Haagan, Herttoniemen, Kaarelan, Lauttasaaren, Munkkiniemen, Malmin, Pakilan ja Puistolan sivukirjastojen lainausosastot olivat avoinna arkipäivisin klo 10—20; Kulosaaren, Pitäjänmäen<sup>1)</sup>, Oulunkylän, Toukolan, Tapanilan, Maunulan, Porolahden ja Vartiokylän sivukirjastojen lainausosastot maanantaisin, tiistaisin ja perjantaisin klo 15—20 sekä keskiviikkoisin ja lauantaisin klo 10—15; Suomenlinnan maanantaisin, tiistaisin, torstaisin ja perjantaisin klo 17—20, keskiviikkoisin ja lauantaisin klo 14—17; Pasilan sivukirjasto maanantaisin ja perjantaisin klo 15—20 sekä kes-

<sup>1)</sup> Kirjasto suljettuna korjaustöiden vuoksi 15.—17. 11.

kiviikkoisin klo 10—15; Pukinmäen sivukirjasto tiistaisin ja torstaisin klo 15—20 ja lauantaisin klo 10—15; Vallisaaren sivukirjasto tiistaisin ja perjantaisin klo 18—21.

Pääkirjaston sekä Kallion, Töölön ja Käpylän sivukirjastojen opintosalit olivat avoinna sekä arkisin että sunnuntaisin klo 10—22; pääkirjaston ja Kallion sivukirjaston lasten lukusalit olivat avoinna arkisin klo 10—20 sekä sunnuntaisin klo 15—20.

Sanomalehtisalit olivat avoinna seuraavasti: pääkirjastossa arkisin sekä sunnuntaisin klo 8—21, Kallion sivukirjastossa klo 8—22, Käpylän sivukirjastossa klo 10—22, Vallilan sivukirjastossa arkisin klo 10—20, sunnuntaisin klo 9—15, Eteläisessä sivukirjastossa arkisin klo 8—21, sunnuntaisin klo 9—14.

*Lainaus.* Kirjalainojen lukumäärä v. 1962 ja 1961 oli seuraava:

	1962			1961		
	Lainauspäiviä	Kirjalainoja kaikkiaan	Kirjalainoja lainauspäivää kohden	Lainauspäiviä	Kirjalainoja kaikkiaan	Kirjalainoja lainauspäivää kohden
Pääkirjasto .....	299	570 152	1 906	300	569 894	1 899
Sivukirjasto:						
Kallion .....	299	313 627	1 049	300	332 134	1 107
Töölön .....	299	141 165	472	300	152 312	507
Vallilan .....	299	115 048	385	300	118 857	396
Käpylän .....	299	107 215	358	300	105 731	352
Eteläinen .....	299	94 175	315	296	83 553	282
Pasilan .....	150	9 355	62	224	14 940	66
Toukolan .....	299	24 726	83	274	28 899	105
Haagan .....	299	83 176	278	300	80 155	267
Herttoniemen .....	299	93 168	311	300	100 876	336
Maunulan .....	299	61 392	205	300	62 196	207
Kulosaaren .....	299	26 394	88	274	23 799	87
Lauttasaaren .....	299	111 117	371	300	117 125	390
Munkkiniemen .....	299	99 226	322	300	105 445	351
Malmin .....	299	37 111	124	300	37 949	126
Oulunkylän .....	298	19 905	67	274	22 601	82
Pakilan .....	299	30 517	102	274	32 378	118
Puistolän .....	299	35 692	119	300	38 513	128
Tapanilan .....	299	24 032	80	300	30 657	102
Pitäjänmäen .....	296	30 018	101	300	32 907	109
Vartiokylän .....	299	30 434	102	300	32 365	108
Sairaala- .....	299	104 715	350	300	111 211	370
Pukinmäen .....	149	11 695	78	224	13 443	60
Suomenlinnan .....	298	12 369	41	300	14 004	46
Porolahden .....	299	42 435	142	300	46 911	156
Vallisaaren .....	100	1 196	11	92	1 448	16
Kaarelan .....	299	55 272	185	300	57 367	191
Poliisilaitoksen .....	94	634	7	122	513	4
Koko kirjasto	—	2 285 961	7 645	—	2 368 183	7 893

24. Kaupunginkirjasto

Aikuisten sekä lasten ja nuorten (alle 14 vuotta) suhteellinen osuus lainausliik-  
keeseen oli eri lainauspaikoilla seuraava:

Lainauspaikka	Aikuisten kirjalainat %	Lasten ja nuorison kirjalainat %	Lainauspaikka	Aikuisten kirjalainat %	Lasten ja nuorison kirjalainat %
Pääkirjasto .....	81.4	18.6			
Sivukirjasto:					
Kallion .....	70.7	29.3	Malmin .....	51.5	48.5
Töölön .....	69.7	30.3	Oulunkylän .....	54.5	45.5
Vallilan .....	62.8	37.2	Pakilan .....	48.4	51.6
Käpylän .....	60.6	39.4	Puistolan .....	41.7	58.3
Eteläinen .....	56.5	43.5	Sairaala- .....	88.4	11.6
Pasilan .....	50.2	49.8	Tapanilan .....	41.8	58.2
Toukolan .....	51.6	48.4	Pitäjänmäen .....	55.7	44.3
Haagan .....	60.7	39.3	Vartiokylän .....	48.6	51.4
Herttoniemen .....	56.4	43.6	Pukinmäen .....	41.8	58.2
Maunulan .....	43.5	56.5	Suomenlinnan .....	48.1	51.9
Kulosaaren .....	56.4	43.6	Porolahden .....	51.3	48.7
Lauttasaaren .....	66.1	33.9	Vallisaaren .....	78.4	21.6
Munkkiniemen .....	67.9	32.1	Kaarelan .....	51.6	48.4
			Poliisilaitoksen .....	100.0	—
			Kaikki kirjastot	67.1	32.9
			(1961)	64.3	35.7

Kaunokirjallisuuden ja tietokirjallisuuden välinen suhde selviää seuraavasta taulukosta, jossa on otettu huomioon aikuisten sekä lasten ja nuorten kirjalainojen välinen ero:

Lainaus- paikka	Aikuisten kirjalainat						Lasten ja nuorten kirjalainat						Kirjalainat kaikkiaan					
	Tietokir- jallisuus		Kaunokir- jallisuus		Yht.	luku	Tietokir- jallisuus		Kaunokir- jallisuus		Yht.	luku	Tietokir- jallisuus		Kaunokir- jallisuus		Yht.	
	luku	%	luku	%	luku		luku	%	luku	%	luku		luku	%	luku	%	luku	
Pääkirjaston ...	219 161	47.2	245 094	52.8	464 255	17 356	16.4	88 541	83.6	105 897	236 517	41.5	333 635	58.5	570 152			
Kallion .....	87 341	39.4	134 309	60.6	221 650	13 811	15.0	78 166	85.0	91 977	101 152	32.3	212 475	67.7	313 141			
Töölön .....	38 064	38.7	60 388	61.3	98 452	5 174	12.1	37 539	87.9	42 713	43 238	30.6	97 927	69.4	141 152			
Vallilan .....	25 140	34.8	47 056	65.2	72 196	5 106	11.9	37 746	88.1	42 852	30 246	26.3	84 802	73.7	152 141			
Käpylän .....	25 494	39.2	39 475	60.8	64 969	4 117	9.7	38 129	90.3	42 246	29 611	27.6	77 604	72.4	107 141			
Eteläinen .....	19 325	36.3	33 874	63.7	53 199	6 555	16.0	34 421	84.0	40 976	25 880	27.5	68 295	72.5	94 141			
Pasilan .....	1 523	32.4	3 175	67.6	4 698	544	11.7	4 113	88.3	4 657	2 067	22.1	7 288	77.9	9 941			
Toukolan .....	4 612	36.1	8 158	63.9	12 770	1 683	14.0	10 273	86.0	11 956	6 296	25.5	18 430	74.5	24 141			
Haagan .....	15 127	30.0	35 362	70.0	50 489	2 873	8.8	29 814	91.2	32 687	18 000	21.6	65 176	78.4	83 141			
Herttoniemen .....	18 230	34.7	34 278	65.3	52 508	4 337	10.7	36 323	89.3	40 660	22 567	24.2	70 601	75.8	93 141			
Maunulan .....	8 517	31.9	18 159	68.1	26 676	3 327	9.6	31 389	80.4	34 716	11 844	19.3	49 548	80.7	61 141			
Kulosaaren .....	4 193	28.2	10 696	71.8	14 889	1 284	11.2	10 221	88.8	11 505	5 477	20.8	20 917	79.2	26 141			
Lauttasaaren .....	28 608	38.9	44 840	61.1	73 448	5 306	14.1	32 363	85.9	37 669	33 914	30.5	77 203	69.5	111 141			
Munkkiniemen .....	25 714	38.2	41 619	61.8	67 333	4 975	15.6	26 918	84.4	31 893	30 689	30.9	68 537	69.1	99 141			
Malmin .....	7 714	40.3	11 408	59.7	19 122	1 759	9.8	16 230	90.2	17 989	9 473	25.5	27 638	74.5	37 141			
Oulunkylän .....	3 299	30.4	7 559	69.6	10 858	732	8.1	8 315	91.9	9 047	4 031	20.3	15 874	79.7	19 141			
Pakilan .....	5 038	34.1	9 747	65.9	14 785	1 450	9.2	14 282	90.8	15 732	6 488	21.3	24 029	78.7	30 141			
Puistolan .....	6 495	43.7	8 384	56.3	14 879	2 266	10.9	18 547	89.1	20 813	8 761	24.5	26 931	75.5	35 141			
Sairaala- .....	37 018	40.0	55 535	60.0	92 553	2 914	24.0	9 248	76.0	12 162	39 932	38.1	64 783	61.9	104 141			
Tapanilan .....	2 586	25.8	7 450	74.2	10 036	1 477	10.6	12 519	89.4	13 996	4 063	16.9	19 969	83.1	24 141			
Pitäjänmäen .....	4 367	26.1	12 361	73.9	16 728	1 042	7.8	12 248	92.2	13 290	5 409	18.0	24 609	82.0	30 141			
Vartiokylän .....	5 270	35.6	9 526	64.4	14 796	1 438	9.2	14 200	90.8	15 638	6 708	22.0	23 726	80.0	30 141			
Pukinmäen .....	1 552	31.7	3 337	68.3	4 889	732	10.8	6 074	89.2	6 806	2 284	19.5	9 411	80.5	11 141			
Suomenlinnan .....	1 896	31.9	4 053	68.1	5 949	763	11.9	5 657	88.1	6 420	2 659	21.5	9 710	78.5	12 141			
Porolahden .....	7 574	34.8	14 206	65.2	21 780	2 365	11.5	18 290	88.5	20 655	9 939	23.4	32 496	76.6	42 141			
Vallisaaren .....	381	40.6	557	59.4	938	99	38.4	159	61.6	258	480	40.1	716	59.9	9 141			
Kaarelan .....	9 247	32.4	19 283	67.6	28 530	2 999	11.2	23 743	88.8	26 742	12 246	22.2	43 026	77.8	55 141			
Poliisilaitoksen .....	303	47.8	331	52.2	634	—	—	—	—	—	303	47.8	331	52.2	634			
Yhteensä	613 789	40.0	920 220	60.0	1 534 009	96 484	12.8	655 468	87.2	751 952	710 274	31.1	1 575 687	68.9	2 285 285			
(1961)	597 089	39.2	926 200	60.8	1 523 289	103 048	12.2	741 846	87.8	844 894	700 137	29.6	1 668 046	70.4	2 368 141			



## Erikielisen kirjallisuuden lainausta valaiseva taulukko:

Lainauspaikka	Suomenkielinen kirjallisuus		Skandinaavinen kirjallisuus		Muunkielinen kirjallisuus		Kirjalainat kaikkiaan	
	luku	%	luku	%	luku	%	luku	%
Pääkirjasto .....	410 828	72.1	126 620	22.2	32 704	5.7	570 152	24.9
Sivukirjasto:								
Kallion .....	293 153	93.5	18 055	5.8	2 419	0.7	313 627	13.7
Töölön .....	112 566	79.7	23 935	17.0	4 664	3.3	141 165	6.2
Vallilan .....	107 719	93.6	6 750	5.9	579	0.5	115 048	5.0
Käpylän .....	94 729	88.3	8 109	7.6	4 377	4.1	107 215	4.7
Eteläinen .....	81 483	86.5	11 998	12.7	694	0.8	94 175	4.1
Pasilan .....	9 116	97.4	233	2.5	6	0.1	9 355	0.4
Toukolan .....	23 067	93.3	1 461	5.9	198	0.8	24 726	1.1
Haagan .....	74 996	90.2	7 474	9.0	706	0.8	83 176	3.6
Herttoniemen .....	85 744	92.0	6 352	6.8	1 072	1.2	93 168	4.1
Maunulan .....	57 954	94.4	3 235	5.3	203	0.3	61 392	2.7
Kulosaaren .....	17 900	67.8	8 074	30.6	420	1.6	26 394	1.2
Lautasaaren .....	87 191	78.5	20 619	18.5	3 307	3.0	111 117	4.9
Munkkiniemen .....	79 942	80.6	16 261	16.4	3 023	3.0	99 226	4.3
Malmin .....	35 671	96.1	1 276	3.4	164	0.5	37 111	1.6
Oulunkylän .....	17 297	86.9	2 377	11.9	231	1.2	19 905	0.9
Pakilan .....	30 038	98.4	389	1.3	90	0.3	30 517	1.3
Puistolän .....	34 517	96.7	857	2.4	318	0.9	35 692	1.6
Sairaala- .....	90 746	86.7	12 365	11.8	1 604	1.5	104 715	4.6
Tapanilan .....	23 046	95.9	923	3.8	63	0.3	24 032	1.1
Pitäjänmäen .....	26 414	88.0	3 264	10.9	340	1.1	30 018	1.3
Vartiokylän .....	28 344	93.1	1 817	6.0	273	0.9	30 434	1.3
Pukinmäen .....	11 142	95.3	534	4.5	19	0.2	11 695	0.5
Suomenlinnan .....	12 266	99.2	66	0.5	37	0.3	12 369	0.5
Porolahden .....	40 686	95.9	1 486	3.5	263	0.6	42 435	1.8
Vallisaaren .....	1 164	97.3	29	2.4	3	0.3	1 196	0.1
Kaarelan .....	47 097	85.2	7 661	13.9	514	0.9	55 272	2.4
Poliisilaitoksen .....	603	95.1	31	4.9	—	—	634	0.1
Yhteensä	1 935 419	84.7	292 251	12.8	58 291	2.5	2 285 961	100.0
(1961)	2 007 383	84.8	306 390	12.9	54 410	2.3	2 368 183	100.0

**Kerhotoiminta.** Pääkirjasto. *Filosofian kerhon* puheenjohtajana toimi prof. Uno Saarnio. Osanottajia oli kaikkiaan 203, joista kokouksissa oli läsnä keskimäärin 20 henkilöä. Kerhossa pitivät seuraavat henkilöt esitelmiä: valt. lis. Juhani Hirvas, lääket.lis. E. O. Huhmar, yhteisk.tri Kosti Huuhka, fil.tri Raili Kauppi, lakit. lis. Kaarlo Makkonen, prof. Sven Krohn, prof. Uno Saarnio, dr.phil. Thomas Seeböhm, lakit.lis. Kauko Sipponen. Kerhon 20-vuotisjuhlan johdosta järjestetyssä juhla kokouksessa prof. Uno Saarnio esitelmöi aiheesta: Mitä on filosofia? ja fil.tri Raili Kauppi aiheesta Sivistyksen ykseys.

*Logiikan kerhon* puheenjohtajana oli fil.tri Raili Kauppi. Kerho kokoontui 41 kertaa. Osanottajia oli 24, joista kokouksissa oli läsnä keskimäärin 7 henkilöä.

*Cercle de littérature française* kokoontui 17 kertaa. Puheenjohtajana toimi M. Jacques Le Louarn. Osanottajia oli kokouksissa keskimäärin 18 henkilöä. Kerhossa pitivät esitelmiä M. Jacques Le Louarn, M. Noel Rossignol ja M. Versavel.

Kallion sivukirjasto. *Psykologian ja kirjallisuuden kerhoissa* esitelmöitsijöinä toimivat seuraavat henkilöt: fil.tri Raili Kauppi, kirjailija Yrjö Kaijärvi, toimittaja Pekka Tarkka, kirjailija Tuomas Anhava, fil.maist. Kai Laitinen ja kirjailija Matti Hälli. Osanottajia oli kerhossa 130, joista kokouksissa oli keskimäärin 21 henkilöä.

## 24. Kaupunginkirjasto

*Musiikkikerho* kokoontui 13 kertaa laulajatar Ester Parviaisen johdolla. Kuulijoita oli yhteensä 310 eli keskimäärin 24 henkilöä. Esitelmöitsijöinä toimivat mus. toim. Olavi Tapio, sävelt. Erkki Salmenhaara, sävelt. Reijo Jyrkiäinen, pianotait. Kurt Walldén, tait. Ylermi Hytönen, fil. tri Bo Carpelan, mus.toim. Ilkka Oramo, sävelt. Henrik Donner, pianotait. Juhani Raiskinen ja viulutait. Iipo Mansnerus.

Nikkilän sairaalikirjaston kerholla oli kerhoiltoja 15 ja niihin osallistui keskimäärin 26 henkeä. Kerhossa esitelmöivät seuraavat henkilöt: yliopp. Laila Kerovuo, kirj.hoit. Leena Linnovaara, fil.maist. Vieno Lumme, yliopp. Ritva Majuri, teol.kand. Maiju Myyrä, kirj.aman. Riitta Mörsky, sos.hoit. Anni Pentinmäki ja ylihoit. Enni Unkila. Kirjasto järjesti kertomusvuoden aikana potilaille 49 levykonserttia, joissa kuulijoina oli keskimäärin 17 henkilöä.

**Tulot.** Kaupunginkirjaston tulot nousivat kertomusvuonna 66 711 442 mk:aan jakaantuen seuraaviin eriin:

	Talousarvion mukaan mk	Tilien mukaan mk
Kaupunginkirjaston valtionapu .....	90 000 000	60 000 000
Muut tulot .....	3 806 980	6 711 442
Yhteensä	93 806 980	66 711 442

**Menot.** Kertomusvuoden talousarvioon oli kaupunginkirjaston menoja varten merkitty 305 412 120 mk, v:lta 1961 siirtyi 258 232 mk ja vuoden aikana merkittiin tilisiirtona 11 256 230 mk, joten käytettävissä oli yhteensä 316 926 582 mk. Menot tilien mukaan nousivat 310 496 290 mk:aan jakaantuen seuraaviin menoeriin:

Menoerä	Määrärahat mk	Menot tilien mukaan mk	Siirto vuodelle 1963 mk	Säästö (+) tai ylitys (—) mk
Palkkiot .....	309 000	210 000	—	+ 99 000
Vakinaiset viranhaltijat .....	137 712 820	137 712 820	—	—
Tilapäiset » .....	8 250 335	8 250 335	—	—
Viranhaltijain sunnuntaityökorvaukset .....	3 589 595	3 589 595	—	—
Viranhaltijain sairauslomasijaiset .....	400 000	270 470	—	+ 129 530
Viranhaltijain vuosilomakustannukset .....	5 550 000	5 532 503	—	+ 17 497
Työsopimussuhteessa oleva henkilökunta .....	22 500 000	21 959 708	—	+ 540 292
Kansaneläke- ja lapsilisämaksut .....	8 498 480	8 498 480	—	—
Työttömyysvakuutusmaksut .....	436 250	418 403	—	+ 17 847
Tapaturmavakuutusmaksut .....	368 750	243 690	—	+ 125 060
Käteisvuokrat .....	4 416 120	4 120 920	—	+ 295 200
Tilitysvuokrat .....	24 699 000	24 699 000	—	—
Muut huoneistomenot .....	7 956 600	7 809 078	—	+ 147 522
Kaluston hankinta .....	5 450 000	3 196 748	2 240 000	+ 13 252
Kaluston kunnossapito .....	1 435 000	1 110 374	—	+ 324 626
Painatus ja sidonta .....	1 857 876	1 558 094	299 782	—
Tarverahat .....	2 550 000	1 997 271	—	+ 552 729
Kirjallisuus .....	40 000 007	39 980 589	19 418	—
Sidonta .....	25 500 349	25 481 106	19 243	—
Äänilevyt .....	100 000	—	100 000	—
Mikrofilmit .....	750 000	743 400	6 600	—
Sanoma- ja aikakauslehdet .....	3 300 000	3 186 183	113 817	—
Alueiden puhtaanapito ja hoito .....	907 000	440 196	—	+ 466 804
Yleisten laitteiden kunnossapito .....	175 000	109 156	—	+ 65 844
Rakennusten vuosikorjaukset .....	2 088 000	1 251 771	—	+ 836 229
Kiinteän käyttöomaisuuden korot .....	6 057 100	6 057 100	—	—
Kiinteän käyttöomaisuuden poistot .....	2 069 300	2 069 300	—	—
Yhteensä	316 926 582	310 496 290	2 798 860	+ 3 631 432

*Kirjallisuismäärärahojen käyttö.* Kirjallisuuden ostoon käytettiin kertomusvuonna 39 980 589 mk ja summa jakaantui erikielisen kirjallisuuden kesken seuraavasti:

	mk
Suomenkielinen kirjallisuus .....	28 787 180
Skandinaavinen » .....	8 310 303
Saksalainen » .....	1 110 094
Englantilainen » .....	1 245 972
Ranskalainen » .....	200 912
Muunkielinen » .....	193 699
Muut kirjat .....	132 429
	Yhteensä 39 980 589

	mk
Aikakauslehdet .....	3 186 183
Mikrofilmit .....	743 400
Sidonta .....	25 481 106
	29 410 689
	Kaikkiaan 69 391 278

*Kirjastorakennusten perusparannuksia* varten oli v:n 1962 talousarviossa 4 050 000 mk:n suuruinen määräraha, v:lta 1961 siirtyi 2 948 729 mk, joten käytettävissä oli yhteensä 6 998 729 mk. Määrärahoja käytettiin yhteensä 786 077 mk, josta määrästä 538 077 mk Kallion sivukirjaston rakennuksen kaukolämmitysverkostoon liittämisen viimeistelytyöhön ja 248 000 mk pääkirjaston lehtilukusalin ilmanvaihtolaitteiden hankintaan.

*Kirjastolautakunnan valvonnan alaiset yritykset.* Kirjastolautakunta valvoi seuraavien yleishyödyllisten yritysten ja laitosten saamien avustusten käyttöä: Kirjoja sokeille, Kasvatusopillinen kirjasto- ja lukusalisäätiö sekä Bragen leikekokoelma.